

TOROSLARDA ÜÇ KİMLİK

Toroslar oldum olası kimlikler taşır. Bunu üzerine kurulmuş medeniyetlerden, o medeniyetlerin izlerinden, toplumda hala yaşayan sembollerden anlıyoruz. Bu semboller, toplumun kimliği, benliği olurlar. Günümüzde ise imaj ve marka olarak yaşarlar.

Tarihten beri gelen bugün hala yaşayan kimlikler ile hemen yüzleşiriz. Yani, bir coğrafyaya baktığımızda bir kelime ile orayı anar, tanırız. Coğrafyaya yüklenen değerler, toplum değerleri ile örtüşür. Coğrafyayı anlatırken insanı, insanı anlatırken coğrafyayı anlarız. O sembol hem coğrafyayı, hem insanı birlikte anlatır. Coğrafya ile insan uyumu herhalde toroslarda en fazladır.

Şimdi toroslara bakalım. Toroslar deyince Çukurovayı çevreleyen, Akdeniz iklimin hüküm sürdüğü dağlar silsilesini anlıyoruz. Buralarda Akdeniz iklimi hüküm sürer. Akdeniz iklimi “kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kurak” geçer olarak ezbere biliriz. Ezber bozan yanı ise, yeryüzünde varolan otlar, bitkiler, ağaçların çoğunun toroslarda var olması, canlı türünün toroslarda yaşamasıdır. Bu iklim ve tabiat bütün cömertliğini insanoğluna sunar. İlk insandan bu yana izler, kalıntılar buralarda hayatın sürdüğünü gösterir. Yani, yaşamının kolaylığını ispat eder.

Şimdi Çukurovaya bakalım. Çukurova deyince Doğu Akdenizin köşesini kucaklayan toros yamaçlarından sahillere kadar uzanan düz coğrafya anlarız. İskenderun yamaçlarından Silifke sırtlarına kadar Toroslar, bir ana kucağı gibi Çukurovayı kucaklar. Besler, bakar. Derlerki, Toroslar olmadan Çukurova, Çukurova olmadan Toroslar olmazmış.

Bereket harmanı ova anlatılmaz. Çukurova Lokman hekimin ölümsüzlüğün ilacını bulduğu yer. Ovaya yerleşen her medeniyette önce tababet gelişir. Ova öylesine zengin ve cömert. Haline bırakılsa yine öyle olacaktır.

Kilim üzerine bağdaş kurmuş Yörük anası heybetinde Çukurova kendine mahsus öyle değerler üretiryaşatırki özdeş olur, kimlik olur, coğrafyayı ve toplumu sarar sarmalar.

Şimdi gökten üç elma düştü misali üç kimlikle tanışalım.

Biri, tirşik. Çukurova’nın kuzey toros yamaçlarında çokça tabiatta yetişen tirşik çeşitli isimlerle anılır. Hem kendisi, hem yemeğine tirşik denir. Zehirli olduğundan hiçbir canlı dokunamaz. İnsanoğlu onu işler, pişirir, ilaç değerinde yemeğe dönüştürür. Kaç asırdan beri yaşadığı bilinmez. Andırın yöresinden yayılan tirşik, Andırın ile bütünleşir, kimliğe dönüşür. Tirşik deyince Andırın, Andırın deyince tirşik akla gelir.

Her ne kadar tirşik Andırın doğmuşsa da şimdi toroslarda, tirşik biliniyor. Yemeği yapılıyor. Tirşik günleri düzenleniyor. Tirşik çorbası dost sofralarını süslüyor. Tirşik kaynaşmaya, buluşmaya vesile oluyor.

Öteki, Murt. Akdeniz bölgesinin ve ikliminin tipik ağacıdır. Murt'a ağaç yerine çalı derler. Murt dört mevsim yeşil kalan, meyvesi yenen bereketli bir Akdeniz bitki örtüsüdür. Meyvesini insanlar, kuşlar yer. İlaç gibi yararlıdır. İnsanlar murtu pek çok işlerinde kullanır. Süpürgeден tutun bahçe çitlerine kadar kullanılır. Bazı yerlerde mezarlıklarda da kullanılır.

Murt bereketli oluşu, mutedil iklimi ortamı yanıla coğrafyanın insanlarıyla özdeşir. Çukurovaya bakan toros yamaçlarında insanlarda murt gibi toprağına bağı, her mevsim canlı, cömert, bereketli, faydalı, saf ve temiz olur. Bu yüzden memleketinde sade yaşayan insanları uzun uzun anlatmak yerine kestirmeden murtçu derler. Karaisalı yöresi bu isim ile anılır.

Bir öteki, Kabak. Çukurova da, toroslarda kabak her evin önünde, bahçelerde, yamaçlarda dikilen, her yerde yetişen bir sebze. Kabak bereketi, bolluğı, cömertliğı temsil eder. Fakir zengin her evde pişer. Kabak çeşit çeşittir. Misafire ikram edilir. Kurutulur. Eşya olur.

Kabağın farklı iklim ve tabiat koşullarında yetişmesi, dayanıklı oluşu, kuruturu kullanılışı sembolleşir. Torosların karayağız, güçlü kuvvetli, gözü kara, dayanıklı, dost, yardımı sever, delikanlı insanlarına kabakçı derler. Kabakçı benzetmesi, bu toprakların insanın özet ifadesidir.

Toroslar da daha nice insanlar ile özdeşen kimlikler var. İşte önde olanları. Çukurova ile yaylalara göç yolu üzerinde yerleşen toros kuşağındaki toplumlar; hem dağların, hem ovaların değerlerini yazarlar. Hayat birleşir. Yazın toroslarda, kışın ovalarda buluşurlar. Bu tablo sembolleşen kimliklere güç katar.

Şimdilerde kimliklerin, buluşması, tanışması yaşamın anahtarı sayılıyor. Coğrafya ve bitkilerle özdeşlesen sembol kimliklerimizi daha çok tanıtmalı, daha çok işlemeliyiz.

Aslını inkâr eden haramzade derler. Herkes yörenin değeri ile övünmeli. Değerlerini öne çıkarmalı işlemeli, yaymalı, tanıtmalı.

Her coğrafyanın kimliğı var. Her coğrafya da insanı, yöreni birlikte tanıtan değerler var.

Çağrımız her coğrafyada yaşayana.